EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 10.10.2024.
COM(2024) 474 final

ANNEX 3

PIELIKUMS

dokumentam

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu

III pielikums. Saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu īstenoto pasākumu attiecināmība – valsts budžeta kārtējo izdevumu aizstāšana.

Atveseļošanas un noturības mehānisms sniedz finansiālu atbalstu dalībvalstīm, lai būtu iespējams sasniegt to atveseļošanas un noturības plānos izvirzītos reformu un investīciju atskaites punktus un mērķrādītājus. Sniedzot šo finansiālo atbalstu, ir jāievēro vairāki ar attiecināmību saistīti noteikumi.

Valsts budžeta kārtējie izdevumi ir dalībvalsts izdevumi no valsts budžeta, kuri atkārtojas. Tipisks šādu izdevumu piemērs ir personāla izmaksas, kas rada ikmēneša izdevumus.

Parasti valsts budžeta kārtējo izdevumu aizstāšana ar ANM atbalstu rada apšaubāmu Eiropas pievienoto vērtību un raisa bažas par šādu izdevumu ilgtspēju pēc ANM darbības beigām. Tomēr jāatgādina, ka ANM tika izveidots konkrētā kontekstā, proti, saistībā ar Covid-19 pandēmiju, kad tika konstatēts, ka varētu būt pamatoti aizstāt šādus izdevumus, piemēram, lai atbalstītu darbinieku skaita palielināšanu slimnīcās.

Šajā kontekstā ANM regulas 5. panta 1. punktā noteikts: "Izņemot pienācīgi pamatotus gadījumus, mehānisma atbalsts neaizstāj valstu budžeta kārtējos izdevumus." Šis noteikums kopumā aizliedz valsts budžeta kārtējos izdevumus aizstāt ar ANM atbalstu, bet pieļauj to pienācīgi pamatotos gadījumos.

Piemērojot šo ANM regulas noteikumu, var noteikt šādus četrus kumulatīvus kritērijus:

1. Vai pasākums ietver budžeta izdevumus, kas ir tieši saistīti ar ierosināto pasākumu?
2. Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tie ir kārtējie izdevumi?
3. Ja atbilde ir apstiprinoša, vai ANM finansiālais atbalsts aizstāj šos kārtējos izdevumus?
4. Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tas nav klasificējams kā pienācīgi pamatots izlietojums?

Ja visi šie četri kritēriji būs izpildīti, ierosinātais pasākums neatbildīs ANM regulas 5. panta 1. punktam un tādējādi nebūs tiesīgs saņemt ANM atbalstu.

Novērtējot dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānus, Komisija izmanto šos četrus kritērijus, lai noteiktu pasākumu attiecināmību un atveseļošanas un noturības plāna atbilstību ANM regulas 5. panta 1. punktam. Lai nodrošinātu skaidrību par to, kā Komisija ir piemērojusi šos kritērijus, tālāk sniegts visu šo kritēriju secīgs skaidrojums.

Vai pasākums ietver budžeta izdevumus, kas ir tieši saistīti ar ierosināto pasākumu?

Vispirms tiek noteikti iespējamie neattiecināmie pasākumi, apsverot, vai ar konkrēto ierosināto pasākumu ir saistīti kādi valsts budžeta izdevumi. Piemēram, vējturbīnas būvniecības pasākumam ir būvniecības izmaksas, kas ir tieši saistītas ar pasākuma īstenošanu. Turpretim tiesību akta pieņemšanas pasākums nenozīmē, ka, piemēram, to ierēdņu algas, kuri to izstrādā, automātiski būtu jāuzskata par valsts budžeta izdevumiem, kas ir tieši saistīti ar konkrēto pasākumu, it īpaši, ja šīs izmaksas būtu radušās neatkarīgi no tā, vai pasākums tiek vai netiek veikts.

Dalībvalsts deklarētās izmaksas, kas saistītas ar minēto pasākumu, tiek ņemtas vērā, jo dalībvalstij nav iespējams deklarēt izmaksas, kas tiks atbalstītas no ANM, un vienlaikus uzskatīt, ka tās nav tieši saistītas ar ierosināto pasākumu.

Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tie ir kārtējie izdevumi?

Ja pasākums ietver ar to tieši saistītus valsts budžeta izdevumus, ir jāapsver, vai šie izdevumi ir kārtējie izdevumi, proti, vai tie notiek atkārtoti. Šāds kārtējs raksturs nozīmē to, ka attiecīgajiem izdevumiem jārodas vairāk nekā vienu reizi, ar zināmu periodiskumu (piemēram, reizi nedēļā, mēnesī vai gadā). Šādas kārtējās izmaksas ir, piemēram, algas, uzturēšanas izmaksas vai pakalpojumu vai abonēšanas maksas.

Tas, ka kādā brīdī pirms tam dalībvalstij ir radušās vienreizējas izmaksas, kas pēc tam radušās atkārtoti, lai īstenotu kādu ANM pasākumu, nenozīmē, ka izdevumi ir kārtējie izdevumi. Piemēram tas, ka dalībvalstij iepriekš ir radušās izmaksas saistībā ar kāda pētījuma vai apsekojuma veikšanu, neizslēdz iespēju iekļaut aplēstās izmaksas par jaunu pētījumu vai apsekojumu saskaņā ar ANP pasākumu.

Ja atbilde ir apstiprinoša, vai ANM finansiālais atbalsts aizstāj šos kārtējos izdevumus?

Ja pasākums ietver valsts budžeta izdevumus, kas ar to ir tieši saistīti un kas ir kārtējie izdevumi, ir jāapsver, vai ANM atbalsts aizstāj minētos izdevumus.

Saskaņā ar ANM regulas 18. panta 4. punkta k) apakšpunktu dalībvalstīm būtu jānosaka atveseļošanas un noturības plānā iekļauto reformu un investīciju aplēstās kopējās izmaksas. Ja dalībvalsts savā ANP ir norādījusi, ka izdevumi ir aplēstās izmaksas, ir skaidrs, ka ANM finansiāli atbalstītu minētos izdevumus un tādējādi aizstātu valsts kārtējos izdevumus.

Iepriekš minētais attiecas tikai uz pasākumiem, par kuriem dalībvalstis iesniegusi aplēstās izmaksas, ņemot vērā to, ka novērtējums par to, vai minētās izmaksas ir valsts kārtējie izdevumi, kurus nevar atbalstīt saskaņā ar ANM, paredz, ka dalībvalstis šīs izmaksas uzrāda kā daļu no sava plāna. Ja dalībvalsts neiekļauj nekādas aplēstās izmaksas saistībā ar attiecīgo pasākumu,

šāda pasākuma iekļaušana netiek ņemta vērā, aprēķinot dalībvalstu finanšu iemaksu saskaņā ar ANM, un tādējādi dalībvalsts neietver nekādas aplēstās ANM izmaksas, lai to finansiāli atbalstītu. Šajā sakarā ANM nevar aizstāt valsts budžeta izdevumus, kas rodas saistībā ar minēto pasākumu (vai pasākuma daļu, uz kuru neattiecas ANM), pat ja šie izdevumi ir kārtējie izdevumi. Tas tāpēc, ka izdevumu aizstāšana nav notikusi.

Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tas nav klasificējams kā pienācīgi pamatots izlietojums?

Visbeidzot, ja pasākums ietver ar to tieši saistītus valsts budžeta izdevumus, kas būtībā ir kārtējie izdevumi, un ANM to finansiāli atbalsta, ir jāapsver, vai šādu izdevumu aizstāšanu ar atbalstu no mehānisma var pienācīgi pamatot un atļaut ar ANM regulas 5. panta 1. punktā paredzēto izņēmumu.

Regulā nav paredzēti precīzi kritēriji tam, kas būtu jāuzskata par pienācīgi pamatotu gadījumu. Piemērojot šo noteikumu, Komisijas dienesti ir paziņojuši dalībvalstīm, ka izmantojami trīs kritēriji. Konkrēti:

(i) vai aplēstās izmaksas ir reformas/investīcijas neatņemama sastāvdaļa;

(ii) vai konkrētā reforma/investīcija palīdz izpildīt ANM regulas 19. pantā noteiktos novērtēšanas kritērijus un

(iii) vai šādas reformas/investīcijas finansēšana tiks ilgtspējīgi nodrošināta pēc ANM darbības beigām un negatīvā ietekme uz valsts bilanci ir tikai īslaicīga.

Pamatojoties uz iedibināto praksi, var izdarīt dažus vispārīgus apsvērumus par to, kas var būt pienācīgi pamatots gadījums:

- parasti izmaksu aplēsē nebūtu jāiekļauj to publiskā sektora darbinieku atalgojums, kuri strādā publiskajā pārvaldē saistībā ar ANM aptverto reformu/investīciju sagatavošanu vai īstenošanu. Tomēr pienācīgi pamatotos gadījumos (piemēram, vajadzība pēc īpašām zināšanām vai vajadzība uz laiku palielināt administratīvo spēju) un pēc nepieciešamības atveseļošanas un noturības plāna īstenošanas periodā var iekļaut pagaidu darbinieku izmaksas;
- izmaksas par civildienesta darbinieku apmācību saistībā ar reformu vai investīciju, kas saistīta ar mehānisma mērķiem, varētu iekļaut, ja tās būtu pienācīgi pamatotas un pilnībā integrētas plāna reformā vai investīcijā;
- sociālos izdevumus, piemēram, darbā pieņemšanas subsīdijas vai studentu stipendijas, var finansēt no ANM, ja izdevumi (vai nepietiekami ieņēmumi) ir vienreizēji vai pēc būtības īslaicīgi un beidzas ANM darbības laikā. Tiem ir jābūt pozitīvai ilgtermiņa ietekmei, kas atbalsta mehānisma mērķu sasniegšanu, un to ietekmei uz publiskajām finansēm vajadzētu būt laika ziņā ierobežotai.